МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Затверджено

Вченою Радою філософського факультету

Протокол № 196/7

від 14 червня 2016 року

Голова вченої ради Рижак Л.В.

ПРОГРАМА

вступних випробувань з філософії
галузі знань 022 «Гуманітарні науки»
для вступників до аспірантури з нефілософських спеціальностей
2016-2017 н.р.

Вступні випробування до аспірантури проводяться на основі «Програми з філософії» для нефілософських спеціальностей в обсязі 3-х кредитів (90 год.), які в навчальних планах поділяються на лекційні, семінарські та самостійні заняття.

Для зручності в підготовці до вступного іспиту тематичні блоки подаються у формі запитань, що згруповані у восьми частинах «Програми з філософії» для студентів нефілософських спеціальностей

Оцінювання знань вступників до аспірантури відбуватиметься за 100 бальною шкалою: в кожному білеті – 5 питань по 20 балів:
61-74 бали - задовільно, 75-84 бали - добре, 85-100 балів – відмінно.

Програму підготував проф. А. Ф. Карась

© Анатолій Карась, 2016
© Львівський національний університет імені Івана Франка, 2016

ЛЬВІВ 2016

Перелік орієнтовних питань
з філософії галузі знань 022 «Гуманітарні науки»

Тема 1: ВСТУП ДО ФІЛОСОФІЇ

1. Поняття світогляду, його структурні елементи і предметні відношення. Типологія світоглядів.
2. Що таке міфологія? Назвіть її основні функцій й охарактеризуйте.
3. Розкрийте зміст спіритуалізму (ідеалізму) та матеріалізму у філософії.
4. Охарактеризуйте проблематику і суть філософського дуалізму і назвіть його представників.
5. У чому полягає проблема визначення філософії як науки? Охарактеризуйте сутність проблеми «подолання метафізики». Чи є філософія науковим знанням?
6. У чому полягають особливості релігійного світогляду?
7. Назвіть основні світоглядні ідеї індійського філософського мислення і запропонуйте їхню характеристику.
8. Які принципи закладено в основу китайської філософії Конфуцієм?
9. Окресліть особливості античного філософського мислення досократичного періоду.
10. Чому вважається, що філософія Сократа викликала радикальну переорієнтацію мислення? У чому її історичне значення?
11. Предмет філософії, його структура та головні ділянки.
12. Назвіть основні функції філософії і запропонуйте характеристику кожної.

Тема 2: ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ

13. Становлення і розвиток філософії у країнах Близького Сходу та Індії.
14. Особливості філософії в Давньому Китаї.
15. Іонійська (мілетська) філософія природи (натурфілософія).
16. Елейська філософська школа.
17. Сократ як філософ: головна проблематика тексту Платона “Апологія Сократа”. Сократитчні школи.
18. Об’єктивний ідеалізм Платона
19. Філософія Аристотеля.
20. Епікуреїзм і стоїцизм.
21. Характерні особливості античної філософії досократівського й після сократівського періодів.
22. Ключові ідеї і постаті християнської філософії.
23. Характерні особливості філософії Середніх віків: від патристики до схоластики.
24. Філософські погляди А. Августина.
25. Проблема «свободи волі» в середньовічній філософії.
26. Номіналізм і реалізм у середньовічній філософії.
27. Філософія Томи Аквінського.

28. Натурфілософія Ренесансу: від Миколи Кузанського до пантеїзму Джордано Бруно.
29. Реформація і контрреформація: ідейні передумови та основні постаті.
30. Особливості емпіризму та раціоналізму у філософії Нового часу.
31. Філософія Ф. Бекона.
32. Філософський раціоналізм Р. Декарта та особливості картезіанської філософської парадигми.
33. Філософія Т. Гобса.
34. Пантеїзм Б. Спінози.
35. Філософія Дж. Лока
36. Скептицизм Д. Г'юма.
37. Філософія І. Канта: головні праці та ідеї.
38. Філософія французького Просвітництва.
39. Діалектична філософія Ґ. Геґеля: головні праці та ідеї.

Тема 3: ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ XIX-XX СТ.

40. "Філософія життя": Артур Шопенґауер, Фрідріх Ніцше, Анрі Берґсон.
41. Філософія позитивізму як критика класичної метафізики: Огюст Конт, емпіріокритицизм, неопозитивізм.
42. Логічний та лінгвістичний напрями неопозитивізму: Людвіг Вітгенштайн і Рудольф Карнап.
43. Постпозитивізм. Карл Раймунд Поппер.
44. Особливості лінгвістичного повороту у філософії: ідеї та постаті.
45. Екзистенційне філософування XIX ст. Сьорен К'єркегор.
46. Мартін Гайдеґер: фундаментальна онтологія і філософія техніки
47. Екзистенційна філософія Карла Ясперса.
48. Атеїстичний екзистенціалізм Жан-Поля Сартра.
49. Філософія неотомізму: Жак Марітен, Етьєн Жільсон.
50. Феноменологія Едмунда Гусерля.
51. Філософська герменевтика Ганс-Ґеорга Ґадамера.
52. Філософія американського прагматизму.
53. Філософія персоналізму.
54. Від структуралізму до постмодернізму.
55. Особливості комунікативної і практичної філософії кінця XX – початку XXI століть: головні ідеї і постаті.

Тема 4: МЕТАФІЗИКА, ОНТОЛОГІЯ і ДІАЛЕКТИКА

56. Поняття онтології у філософії: визначення понять «субстанція», «монізм», «дуалізм», «плюралізм», «матеріалізм», «ідеалізм».
57. Проблема буття і реальності в концепціях Платона та Аристотеля.
58. Проблема тотожності буття та мислення у філософських теоріях Парменіда і Геґеля.
59. Метафізична класична філософія і проблема її подолання.
60. Проблема мислення, свідомості і реальності: об'єкт і суб'єкт пізнання.
61. Метафізика та її місце у філософії та її історії.

62. Проблема мислення, свідомості, мови і мовлення.
63. “Метафізичні розмисли” Р. Декарта.
64. Проблема апріорності знання. “Критика чистого розуму” та “Критика практичного розуму” І. Канта.
65. “Феноменологія духу” Ґ. Геґеля.
66. «Буття і час» М. Гайдеґера: головні ідеї.
67. Характерні відмінності між класичною онтологією і некласичною.
68. Діалектика як філософське вчення. Предмет діалектики. Поняття законів і принципів діалектики.

Тема 5: ГНОСЕОЛОГІЯ, ЕПІСТЕМОЛОГІЯ І ПРАКСЕОЛОГІЯ

69. Предмет гносеології, її місце в системі філософського знання.
70. Поняття "знання" в класичній та посткласичній традиції.
71. Структура знання: види, рівні та форми. Особливості теоретичного знання.
72. Чуттєве та раціональне в пізнанні. Раціоналізм та сенсуалізм.
73. Особливості раціонального і чуттєвого пізнання та його форми.
74. Проблема критерію істини і поняття досвіду та його типи.
75. Поняття суб’єкта та об’єкта пізнання. Пізнання як комунікація і розуміння. Діалогічний характер пізнання.
76. Специфіка наукового пізнання. Структура наукового знання: взаємозв’язок емпіричного та теоретичного.
77. Раціональність як основа єдності наукового знання. Від теоретичної до соціальної раціональності.
78. Особливості некласичної теорії пізнання. Формування парадиґми постмодерної науки.
79. Місце і завдання герменевтики як напряму філософії ХХ ст.
80. Особливості феноменологічної філософії Е. Гусерля. Варіанти феноменології та її місце у сучасній філософії.
81. Кун «Структура наукових революцій»: концепція історичної динаміки науки.
82. Поняття методу та методології в науковому пізнанні. Особливості філософської методології.

Тема 6. АКСІОЛОГІЯ ТА ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ

83. Особливості аксіології як ділянки філософського знання.
84. Аксіологічне розуміння культури у європейських філософських течіях. Циклічний підхід (О. Шпенглер).
85. Філософія культури і цивілізації: головні проблеми, підходи і постаті.
86. Людина як предмет філософського аналізу. Природа людини. Раціональний і нераціональні погляди на природу людини в історії філософії.
87. Філософські основи функціонально-ціннісного трактування людського буття. Нігілізм як опозиція традиційним цінностям.
88. Філософська антропологія як напрям філософії ХХ ст. і метод пізнання реальності. Антропологічні пошуки М. Шелера та М. Бубера.
89. Єдність людини та світу у філософській антропології М. Шелера. Чуттєвий

порив та форми людського буття.

90. Психоаналітична концепція людської природи в теорії З. Фройда: натуралістичне тлумачення.
91. Еволюція філософської інтерпретації людини. Субстанційне розуміння людської сутності: соціально-субстанційний, натуралістично-субстанційний, духовно-релігійний підходи.
92. Характерні особливості есенціалістського та екзистенційного тлумачення людського буття.
93. Етика як філософське вчення. Добро як вартість здійснення людського в людині.
94. Естетика як філософське вчення. Краса як вартість. Об'єктивістські і суб'єктивістські концепції краси.

Тема 7: СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ і ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

95. Міфологічний тип світогляду як спосіб осягнення історії. Проблеми сучасного розуміння міфологічного осягнення історії.
96. Історія в світлі християнського вірування. Основні напрямки християнської філософії історії в ХХ ст.
97. Предмет соціальної філософія і філософія історії.
98. Матеріалістичне витлумачення історичного процесу.
99. Філософія історії і філософський ірраціоналізм: історіософія школи "філософія життя"
100. Нелінійне тлумачення історичного процесу в морфології історії О. Шпенґлера. О. Шпенґлер про слав’янську культуру та її майбутнє.
101. Некласична цивілізаційна концепція історії А. Тойнбі.
102. Історизм та “історицизм”в концепції К. Попера.
103. Політична філософія М. Драгоманова та соціально-філософські пошуки І. Франка.
104. Концепція всесвітньої історії М. Грушевського.
105. Проблеми сучасної української філософії історії.
106. Концепція відкритого суспільства: А. Бергсон, К. Попер, Дж. Сорос. «Відкрите суспільство та його вороги»: від Платона до Маркса.
107. Синергетика як новий діалог людини з природою.
108. Поняття духовного життя людини і суспільства.
109. Демократія як соціальний феномен. Демократія і тоталітаризм.
110. Поняття громадянського суспільства і проблеми його становлення в Україні.
111. Історіософська думка України в контексті вибору між Сходом і Заходом (М. Грушевський, М. Хвильовий, І. Лисяк-Рудницький, О. Забужко).
112. Денаціоналізація як українська проблема ХХ ст. (Є. Маланюк).
113. Національне державотворення і громадянське суспільство: поступ і суперечності.

Тема 8: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

114. Філософська культура в добу Київської Русі.

115. «Слово про закон і благодать» митрополита Іларіона як перша пам'ятка давньоукраїнської філософської думка.
116. Філософська думка в Києво-Могилянській академії: логіка, натурфілософія, метафізика.
117. Філософія Григорія Сковороди: вчення про дві натури і три світи.
118. Етичні погляди Григорія Сковороди: зріднена праця, нерівна рівність, свобода й покликання.
119. Український романтизм: філософія і світогляд. Руська Трійця, Гоголь, Костомаров, Шевченко.
120. Філософія Памфіла Юркевича. Серце та його значення в духовному житті людини.
121. Іван Франко як історик філософії. Позитивізм у соціальному вченні Івана Франка.
122. Філософія національної ідеї в Україні: Леся Українка, Д. Донцов, М. Міхновський, В. Липинський, В. Винниченко.
123. Українська діаспорна філософія: Д. Чижевський, О. Кульчицький.
124. Персоналістська тенденція в українській філософській традиції: від Г. Сковороди до О. Кульчицького.
125. Українська філософія доби державної незалежності: стан, ідеї, постаті.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аврелій Августин. Сповідь. – Львів, 2008.
2. Аристотель. Політика. – К.: Основи, 2000.
3. Аристотель. Метафизика // Аристотель. Соч. в 4-х томах. – Т. 1., М., 1976.
4. Бекон Ф. Великое восстановление наук. Соч. Т.1 – С.63–68.
5. Богачов А. Філософська герменевтика. – К.: Курс, 2006. – С. 90 –106.
6. Бойченко І. В. Філософія історії. – К., 2000. Міфологічний світогляд — перший тип осягнення історії. – С. 17-38.
7. Бруно Дж. Диалоги. М., 1949.
8. Вандельфелс Бернхард. Вступ до феноменології. – К.: Альтерпрес, 2002. – 176 с. – (Сучасна гуманітарна бібліотека).
9. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. – К.: Основи, 1994. Постановка проблеми. – С. 38–79. Професійна етика аскетичного протестантизму. – С. 115–182.
10. Вітгенштайн Л. Логіко-філософський трактат. Tractatus Logico-Philosophicus, Філософські дослідження. – К.: Основи, 1995.
11. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну / Пер. з нім. – К., 2001.
12. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє. – К., 1994.
13. Ґадамер Г.-Ґ. Істина і метод: основи філософської герменевтики / Пер. з нім. О. Мокровольський. – К.: Юніверс, 2000. – Т. І. – 464 с.
14. Гайдеґґер М. Дорогою до мови. – Львів: Літопис, 2007. – 232 с.
15. Гегель Г.В.Ф. Энциклопедия философских наук: в 3-х т. – М., 1974. – Т. 1. – Наука логики. – С. 421–424.
16. **Горський В. Історія української філософії. – К., 2001.**

17.Ґрінфельд Л. Типи націоналізму // Націоналізм. Антологія. – К.: Смолоскип, 2000. – С. 688–704.
18.Гуссерль Э. Картезианские размышления. – С-Пб,: Наука, Ювента, 1998. – 320 с.
19.Гусерль Е. Досвід і судження. Пер. з нім. – К., 2009.
20.Ґеллнер Е. Нації та націоналізм. – К., 2003.
21.Дашкевич Я. Дорогами української Кліо // Пам'ять століть. – 1996. – № 3.
22.Декарт Р. Метафізичні розмисли. – К., 2002.
23. Декарт Р. Правила для руководства ума. Соч. В 2-х тт. – Т. 1. – С. 78–91, 326 // http://www.krotov.info/lib_sec/05_d/dek/dekart_1_077.htm
24.Делез Ж., Гватари Ф. Что такое философия? – М., 1998.
25.Джеймс В. Прагматизм. – К., 1995. – С. 25–44, 98–117.
26.Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. Підручник. – К.: Лібра, 1999. – С. 488.
27.Захара І.С. Лекції з історії філософії. Львів: Вид. ЛБА, 1997.
28.Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період. – К., 1993. – с. 27-64.
29.Іларіон Київський. Слово о Законі і Благодаті. – Львів. 2010.
30.Кант И. Критика практического разума. Соч. В 6-и т.– М.,1965. – Т. 1. – Ч. 1.
31.Кант І. Відповідь на питання, що таке просвітництво? // Мислителі німецького романтизму. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2003. – С. 158–161.
32.Кант І. Критика чистого розуму. – К., 2000.
33.Карась А.Ф. Філософія громадянського суспільства у класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях. – Київ – Львів, 2003.
34.Карнап Р. Преодоление метафизики логическим анализом языка / Из книги под ред. Грязнова А. Ф. Аналитическая философия: становление и развитие. – М., 1998. – С. 69–90.
35.Квіт С. М. Основи герменевтики: Навч. посіб. – К.: Вид. дім "КМ Академія", 2003.
36.Кебуладзе В. Феноменологія. Навчальний посібник. – ППС: 2002, 2005. – 118 с.
37.Кондзьолка В.В. Нариси історії античної філософії. – Львів, 1993.
38.Кониський Георгій. Філософські твори в 2-х т. – К.: 1990.
39. Кимліка В. Цінність культурного членства // Лібералізм. Антологія. – К.: Смолоскип, 2002.
40. Козловський П. Постмодерна культура // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. – К.: Ваклер, 1996. – С. 214–245.
41. Колінгвуд Р. Д. Ідея історії. – К., 1996. – С. 54–66; С. 278–307.
42. Корет Э. Основы метафизики. – К., 1998.
43. Кошарний С. О. Феноменологічна концепція філософії Е. Гуссерля: критичний аналіз. – К.: Український Центр духовної культури, 2005. – 372 с.
44. Кульчицький О. Введення в проблематику сутності філософії // Шлемкевич М. Сутність філософії // Записки Наукового Товариства ім.

Шевченка. Т. 191. – Париж – Нью-Йорк – Мюнхен, 1981. – С. 60–72; С. 28–41.
45. **Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. – Мюнхен-Львів, 1995.**
46. Кун Т. Структура научных революций. – М., 1990.
47. Лакатос И. История науки и её рациональные реконструкции // Структура и развитие науки. – М., 2001/ http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/lacatos.html
48. Лангер Сьюзен. Философия в новом ключе: Исследование символики разума, ритуала и искусства / Пер. с англ. – М.: Республика, 2000. – С. 9–28.
49. Леві-Строс Клод. Структурна антропологія. – К., 1997. Розд.11. Структура міфів. – С. 195–220.
50. Лейбниц Г. Монадология // Соч. в 4 т., М.: Мысль, 1982. – Т.1. – С. 413–430.
51. Лейбниц Г. Начала природы и благодати, основанные на разуме // Соч. в 4 т., М.: Мысль, 1982. – Т.1. – С.404–412.
52. Локк Д. Опыт о человеческом разумении // Соч.: В 3 т. – М.,1985. – Т.1 – Кн..1-3., Т.2. – Кн. 4.
53. Марсель Г. Трагическая мудрость философии. – М., 1995.
54. Мартін Гайдеґґер очима сучасників / Пер. з нім. М. Д. Култаєва. – К.: Стилос, 2002. – 128 с. – (Сучасна гуманітарна бібліотека).
55. Масенко Л. Мова і політика. – К.: Соняшник, 1999. – С. 33–49. (Мова і свідомість).
56. Масенко Л. Мова і суспільство. Постколоніальний вимір. – К.: КМ Академія, 2004. – С. 104–115 (Суржик); С. 143–157 (Мовна поведінка в ситуації білінгвізму).
57. Мирча Элиаде. Аспекты мифа. – М., 1994.
58. **Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. Навчальний. посібник – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 640 с.**
59. Рижак Л. М. Філософія сталого розвитку людства: навчально-методичний посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 518 с.
60. **Рижак Л. Філософія як рефлексія духу: Хрестоматія – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 538 с.**
61. **Пашук А.І. Нариси з історії філософії середніх віків. К., 2007.**
62. Пашук А. Філософський світогляд Івана Франка. – Львів, 2006. – р. 1. Антропологія як філософська концепція Івана Франка. – с. 5-37; р. III. Поступ як прояв антропологічної природи суспільства. – с. 75-112; р. VII. Іван Франко про українську національну ідею і її роль у визвольній боротьбі українського народу. – с. 217-226.
63. Платон. Апологія Сократа / Платон. Діалоги. – К.: Основи, 1995. – С. 20–42.
64. Платон. Держава. – К., 2000.
65. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. – К.: Основи, 1994. – Т. 2.
66. Поппер К. Злиденність історицизму. – К., 1996.
67. Поппер К. Логика и рост научного знания. – М.: Прогресс, 1983. – С. 46–63,

73–123, 316–378, 380–391.
68. Предмет і проблематика філософії. Навчальний посібник / За ред. М. А. Скринника і З.Е. Скринник. – Львів, 2001.
69. Пріцак О. Історіософія та історіографія М. Грушевського. – Київ-Кембрідж, 1991.
70. Рассел Б. Історія західної філософії. – К., 1995 (ч. 1).
71. Рьод В.Шлях філософії: XIX-XX століття. Пер. з нім. – К., 2010.
72. Сартр Ж.-П. Экзистенциализм – это гуманизм // Сумерки богов. – Москва, 1989.
73. Сковорода Г. Пізнай в собі людину. – Львів. 1995.
74. Скратон Р. Коротка Історія Новітньої Філософії. – К., 1998.
75. Спиноза Б. Этика. // Избр. Произв.: В 2-х т. – М., 1957. – Т. 2. – С. 361 – 619.
76. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. – К., 1995.
77. Федорика Д. Інтенціональність і самосвідомість / Пер. з англ. Т. Добко // Досвід людської особи: нариси з філософської антропології. – Львів: Свічадо, 2000. – С. 67–122. – (Антологія персоналістсичної думки).
78. Філософія: світ людини. Курс лекцій (Табачковський В. Г., Булатов М. О., Хамітов Н. В.). – К.: Либідь, 2003. – С. 15–36; С. 9–29, 157–179.
79. Франко І. Що таке поступ? (Твори у 50-ти томах. К., 1985. Т. 45.) // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу: хрестоматія. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – С. 444–471.
80. Фрейд Э. Психоанализ. Религия. Культура. – М., 1992.
81. Хайдеггер М. Бытие и время / Пер. с нем. – М., 1997.
82. **Чижевський Дм. Лекції з історії української філософії**. – Прага, 1927.
83. Шелер М. Положение человека в космосе // Изб. произв. – М., 1994.
84. Шпенглер О. Закат Европи: Очерки морфологии мировой истории. – Т.1. Образ и действительность. – Мн., 1998. – С. 147–177.
85. Ясперс К. Про сенс історії // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія Упорядники В. В. Лях, В. С. Пазенок. – К.,1996. – С. 183–213.
86. Ящук Т. І. Філософія історії. – К., 2004.